

Piesa într-un act

P

ublicînd săptămîină de săptămîină, mai de mult, un ciclu de articole pe marginea problemelor, dramatice întotdeauna, ale artei dramatice, Camil Petrescu le așeza dedesubtul unui titlu generic și cu adresă : „Cascada prejudecăților“.

Cascada s-a subțiat de-a lungul anilor noștri de rațiune, pas cu pas, nemairămînînd din șuvoaie decît două sau trei picături. Poate patru. Una din acestea este prejudecata consiliilor artistice, în fapt, deci și în gîndire, referitoare la teatrul scurt. Am mai scris pe marginea chestiunii. Să mai scriem.

Teatrul scurt nu trebuie confundat cu teatrul minor, nici trimis să servească în exclusivitate activitatea formațiilor de amatori. Las' că, așa cum dovedesc festivalurile din ultima vreme, echipele mai închegate din întreprinderi și gospodării colective abordează cu posibilități, nebănuite odinioară, piesele „mari“. Las' că nivelul de artă al amatorilor a evoluat într-atîta în anii revoluției culturale, încît s-ar cuveni ridicarea stachetei în scrierea și selectarea textelor pentru formațiile respective și combaterea falsei „simplități“, a falsei „accesibilități“, a falsei „popularități“, care devin aproape jignitoare, dînd impresia că amatorii, trecuți mai toți prin școli și viață socială, sînt copii de luat esteticeste cu binișorul... Dar, închizînd paranteza, teatrul scurt constituie o categorie a dramaturgiei și nicidecum nu poate fi scuzată absența genului de pe scenele „profesioniste“. Este, ca să reiau o comparație folosită mai de mult și pe care o voi mai întrebuița probabil de două trei ori, de-a lungul vieții, ca și cum editurile ar socoti nuvela gen minor în comparație cu romanul — care este „mare“ — și, în consecință, i-ar îndruma pe laconici la Casa de Creație Populară, întrucît publicul Editurii pentru Literatură și Artă cîntărește proza la kilogram, nu la talent.

Poate că — însă — publicul este astfel alcătuit că nu suportă teatrul scurt, așa cum, în vremea războiului, cititorul burghez se năpustea, modă, la romanele englezești de la două volume în sus. Poate... ne face cu ochiul omul de teatru „înțelept“, care cunoaște gustul spectatorului, de la mama acasă. Vai, cum rimează asemenea înțelepciune (falsă, falsă) cu înțelepciunea, mai falsă încă și incomparabil mai dăunătoare, a unor directori de acum șapte-opt ani, care refuzau, pe baza „experienței“, lor, piesei originale capacitatea de a cuceri publicul și împotriva cărora (înțelepciune și directori deopotrivă) a trebuit să se ia măsuri ener-

gice, autentic înțelepte de astă dată. Ca să se poată mai pe urmă constata că o piesă occidentală (deci, implicit, „de succes sigur“), *cade* la public, în vreme ce *Prietenă mea Pix* de Galan, o piesă românească despre ziua de azi și construită din discuții, pe alocuri „interminabile“, refuzată la prea multe teatre din țară și sprijinită doar de câțiva oameni lipsiți de „spirit practic“, a atins, odată pusă în scenă și pusă bine, vreo două sute de spectacole cu casa închisă.

Vai, cum rimează asemenea înțelepciune cu prejudecata? Pe ce se întemeiază, în fond, rezervele? Pe una sau două experiențe eșuate, când spectacolele tradițional numite „coupé“ n-au dobândit succes. E-adevărat. Așa s-au petrecut lucrurile. Unul sau două spectacole (nu știu să fi fost mai multe asemenea încercări la București) au rămas fără ecou.

Nu și fără concluzii grabnice însă, ducând la jugularea experiențelor.

Să fie de vină pentru insucces piesa scurtă? Sau vederea scurtă?

Teatrele care, încercând să iasă din prejudecată, s-au întors cuminte acasă după primul eșec, atribuie probabil *genului* scurt defectele *pieselor* scurte, alese pentru „coupé“-ul respectiv, sau, când textele erau de calitate (mă refer la spectacolul Shaw de la Studio Național), facultatea lor de a stârni interes la public în momentul dat. Pentru că, e o lege prea știută a teatrului, nu orice merge oricând. Și oricum. Și oricât.

Două întrebări adresate consiliilor artistice ale teatrelor (precum și redactorului-șef al revistei la care am plăcerea să colaborez):

1. Ce preferați să aduceți pe scenă (sau să publicați în revistă): trei piese bune, dar într-un act, sau o piesă *proastă* în trei acte?

2. Dacă Ion Luca Caragiale v-ar înfățișa spre lectură o comedie de câteva pagini intitulată *Conu Leonida față cu reacțiunea*, ce i-ați comunica drept răspuns? Să se adreseze Casei de Creație Populară?

O scurtă întâlnire și o convorbire cu regizorul Mihai Dimiu mi-au adus la cunoștință proiectul acestuia de a pune în scenă la Teatrul Regional București un spectacol alcătuit din piese într-un act, inspirate din viața contemporană.

Gînd bun.

Aceeași scurtă întâlnire, aceeași convorbire au relevat în același timp faptul că oamenii de teatru le lipsește o evidență clară a textelor într-un act, scrise de dramaturgii noștri. Unele piese au apărut în volum, altele în reviste. Unele au fost reprezentate, dar n-au fost tipărite, altele, viceversa. În sfîrșit, unele merită atenție, altele nu.

...Stare de lucruri care ne îndeamnă să formulăm o propunere: din rîndurile Consiliului teatrelor, redactorilor revistei și tovarășilor de la Casa de Creație să ia ființă o... (inevitabil) comisie însărcinată cu selectarea celor mai bune dintre piesele bune într-un act și recomandarea lor, într-un chip sau altul. Prin „într-un chip sau altul“ înțeleg alcătuirea de sugestii pentru spectacole, ca:

1. Spectacol format din piese aparținînd unui singur autor. Contemporan. (Ex.: Lucia Demetrius, M. Ștefănescu, H. Lovinescu etc.)

2. Spectacol din piese aparținînd unor autori contemporani diferiți, dar abordînd o temă comună. (Ex.: din viața clasei muncitoare, consolidarea gospodăriilor colective, dragostea, lupta contra birocratismului.)

3. Spectacol tot pe o temă comună, aparținînd tot unor autori diferiți, dar, din generații diferite de astă dată, care să exprime astfel continuitatea ideii respective de-a lungul istoriei teatrului românesc. (Exemple sînt atît de multe...)

4. Spectacol alcătuit din piese scrise de dramaturgi romîni și străini pe o temă comună (Ex.: lupta pentru pace, condiția femeii în lumea contemporană, problema națională...)

Și așa mai departe.

Al. Mirodan